

Miljöplan 2024

Locum AB

Skapad: 2016-11-24

Uppdaterad: 2023-12-05



locum.

VÄRDEN FÖR VÄRDEN



VI ÄR EN DEL AV
REGION STOCKHOLM

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Innehåll

1	Inledning	3
1.1	Syfte och mål	4
2	Hållbar planet.....	5
2.1	Klimatpåverkan	5
2.2	Resurseffektiv energi.....	6
2.2.1	Fastighetsenergi	7
2.2.2	Verksamhetsenergi	7
2.3	Cirkulära flöden	8
2.3.1	Material och produkter	8
2.3.2	Avfall	9
2.4	Effektiva transporter och resor.....	11
2.4.1	Transporter och arbetsmaskiner.....	11
2.4.2	Laddinfrastruktur	11
2.4.3	Resor	11
3	Resilienta vårdfastigheter	12
3.1	Gröna investeringar	12
3.1.1	Miljöbyggnad	12
3.1.2	Gröna obligationer	13
3.2	Klimatanpassning	13
3.3	Läkande utemiljöer och biologisk mångfald.....	14
4	Inkluderande arbetssätt.....	14
4.1	God affärsetik.....	15
4.1.1	Hållbara leverantörskedjor	15
5	Sammanställning och ansvarsfördelning av mål.....	16

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

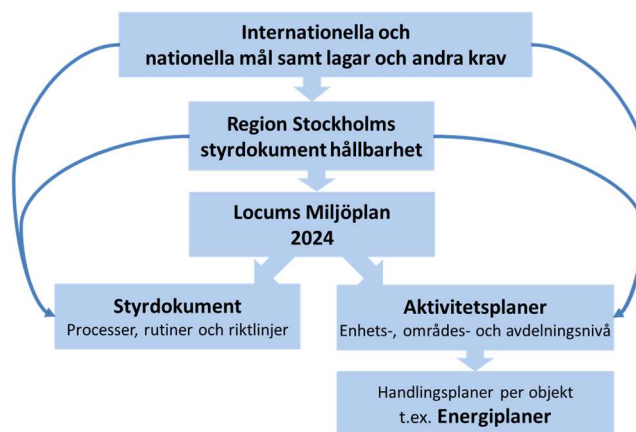
1 Inledning

Locums uppdrag innebär att förvalta, bygga och hyra ut lokaler i Region Stockholms vårdfastigheter. Utifrån uppdrag, och tillsammans med ägaren och hyresgästerna, planerar och genomför bolaget byggprojekt med fokus på kostnadseffektivitet, ändamålsenlighet och miljömässigt hållbara lokaler. De kommande åren kommer fokus att vara att underhålla och rusta upp det befintliga fastighetsbeståndet samt planera för att möta klimatförändringar och dess påverkan på fastigheternas driftsäkerhet.

Hållbarhet ska genomsyra hela Locums verksamhet och vara en integrerad del av det dagliga arbetet. Förutom lagkrav och andra krav styrs bolaget av Region Stockholms ambitioner och viljeriktningar. Utöver detta bygger hållbarhetsarbetet bland annat på Agenda 2030, Parisavtalet och bolagets hållbarhetspåverkan, se figur 1. FNs globala hållbarhetsmål¹ innebär att världen vid 2030 ska ha avskaffat extrem fattigdom, minskat ojämlikheter och orättvisor, främjat fred och löst klimatkrisen. Locum har genom en hållbarhetsanalys identifierat vilka av FNs globala mål för hållbar utveckling som är knutna till bolagets hållbarhetsagenda och mest relevanta utifrån verksamheten, se nedan.



Region Stockholm formulerar Locums uppdrag och sätter ramen för verksamheten via ägardirektiv, budget, policyer, strategier och riktlinjer. I regionens budget för 2024 tydliggörs prioriteringar som kompletteras med konkreta mål i syfte att nå visionen om att vara en jämlik, öppen, hållbar och konkurrenskraftig Stockholmsregion där invånarna ges likvärdiga livschanser och hög livskvalitet. Utöver detta har en koldioxidbudget tagits fram som ett underlag för kommande prioriteringar inom området. Sedan tidigare har regionen beslutat om en hållbarhetspolicy och en hållbarhetsstrategi. Under 2023 beslutades om riktlinjer för hållbarhet där viljeriktningen inom ekologisk hållbarhet är inarbetad i Locums miljöplan för 2024.



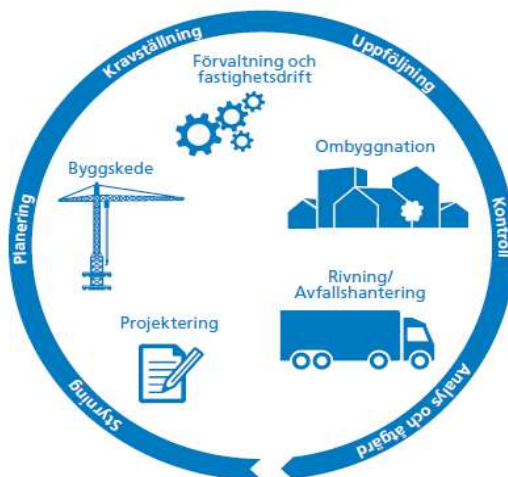
Figur 1. Locums hållbarhetsarbete utgår från internationella, nationella och regionala hållbarhetsmål samt lagar och andra krav.

¹ Globala målen, <http://www.globalamalen.se/om-globala-malen/>, 2023-07-04.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

1.1 Syfte och mål

Locum förvaltar över två miljoner kvadratmeter vårdfastigheter åt ägaren Region Stockholm med vetskapen om att en fastighet påverkar miljön under hela sin livscykel – från råvaruutvinning, under byggnation, förvaltning och ombyggnation till rivnings- och avfallsfasen, se Figur 2.



Figur 2. I Locums systematiska hållbarhetsarbete ingår bl.a. styrning, planering, kravställning, uppföljning, kontroll, analys och förbättrande åtgärd.

Locums övergripande miljömål är att nå nettonollutsläpp och minimera den negativa påverkan på miljö och hälsa. På så sätt bidrar bolaget till Region Stockholms målsättningar om att halvera utsläppen 2030 jämfört med 2019 och nå nettonollutsläpp 2035.

Miljöplanen följer de tre övergripande fokusområden som har tagits fram inom Locums hållbarhetsarbete. Planen syftar till att redovisa målsättningarna inom respektive område och beskriva de åtgärder, strategier och arbetssätt som sammantagna leder mot mål. I miljöplanen hanteras dock endast de områden som inte behandlas naturligt i andra styrande dokument inom bolaget.

Locums miljöplan är indelad i följande fokusområden:

- Hållbar planet
- Resilienta vårdfastigheter
- Inkluderande arbetssätt

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

2 Hållbar planet

En del i att sträva mot en hållbar utveckling, som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov, är att se till att utsläpp av växthusgaser och miljöskadliga ämnen minskar. Locum arbetar systematiskt med att identifiera, prioritera och löpande genomföra åtgärder för att bidra till en mer hållbar planet.

2.1 Klimatpåverkan

Utifrån Locums verksamhet utgörs de betydande utsläppen av förvaltning och byggande av fastigheter. För att nå målet samt bidra till Sveriges och regionens minskade klimatutsläpp prioriterar bolaget att:

- Minimera energibehovet samt effektivisera användningen och återvinna använd energi.
- Tillföra och välja förnybar energi när så är möjligt.
- Optimera materialanvändningen och använda material med minsta möjliga påverkan på miljö, hälsa och klimat.
- Förebygga uppkomsten av avfall för att sedan återanvända och materialåtervinna.
- Fasa ut köldmedier med hög global uppvärmningspotential och minimera dess läckage.
- Kravställa förnybara bränslen för transporter av material och avfall.
- Möjliggöra laddplatser för cykelladdning och eldrivna fordon.
- Välja digitala möten och tåg framför flyg samt subventionera medarbetarnas resande med kollektivtrafik.

Locums långsiktiga strategi är att i första hand minska faktiska utsläpp, men även kompensationsåtgärder kan komma att användas för att uppnå nettonollutsläpp.

Bolaget ska från och med 2023 års bokslut redovisa årlig klimatpåverkan enligt Sveriges kommuner och regioners (SKR) klimatberäkningsverktyg. Tidigare har redovisning enligt regionens klimatkalkyl gjorts. För närvarande pågår ett arbete att identifiera och mäta ytterligare utsläpp som verksamheten står för, vilket förväntas fortgå under de kommande åren. Locums övergripande klimatredovisning ska vara underlag för bolagets framtida klimatstrategi. Bolaget utreder även krav på att rapportera utifrån det kommande EU direktivet, Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD).

Klimatpåverkan kan delas upp i direkta och indirekta utsläpp, där de direkta utsläppen inkluderar de som bolaget har kontroll över, medan de indirekta sker utanför verksamheten. En stor del av de indirekta utsläppen kan härledas till den så kallade konsumtionsbaserade klimatpåverkan, såsom tillverkning och transport av material och produkter för byggnation. Den konsumtionsbaserade klimatpåverkan är komplicerad att kartlägga och minska, men det är tydligt att Locum behöver prioritera klimatreducerande åtgärder i investeringsprocessen för att minska utsläppen inom denna kategori. Enligt ny målsättning i regionens budget ska den konsumtionsbaserade klimatpåverkan minska med 11 % under 2024. Locum har identifierat

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

prioriterade områden för minskning, men bedömer att målsättningen är mycket ambitiös och svår att uppnå, bland annat utifrån de långa ledtider som byggprojekt innebär.

2.2 Resurseffektiv energi

Ett prioriterat område för Locum är att fastighetsbeståndets energianvändning ska vara resurseffektiv för att bidra till minskad klimatpåverkan och stark ekonomi. Utsläpp som är relaterade till energianvändningen i byggnader utgör en del av de regionens samlade klimatpåverkan. Locums målsättning är att minska energianvändningen med 6 % till 2024 jämfört med 2019, se tabell 1. Långsiktiga energimål håller på att arbetas fram för att bidra till regionens övergripande klimatmål.

Tabell 1. Utfall och mål för minskad energianvändning.

År	Målsättning 2023	Utfall T2 2023	Målsättning 2024
Minskad energianvändning (%)	3	5	6

Energipyramiden visar Locums grundläggande arbetsmetodik i energiarbetet för att minimera klimatpåverkan, se figur 3.



Figur 3. Locums energipyramid.

Minimera energibehovet - I befintliga byggnader minskas behovet genom driftoptimering, löpande effektivisering av utrustning, investering i mer energieffektiv teknik och förbättringar av byggnadernas klimatskal. Vid ny- och ombyggnation ställs höga krav på byggnaders energieffektivitet. I samband med den reducerade energiprestanda som krävs, åberopas även branschstandarden BELOK². För att välja system med lägst kostnad över hela livslängden använder Locum livscykelkostnads kalkyler (LCC).

Återvinna - Genom att återanvända energi, minskas mängden energi som behöver tillföras byggnaden. Exempel på återvinning av energi är värmeåtervinning i ventilationen och nyttjande av kondensor- och avloppsvärme.

² BELOK är en medlemsorganisation bestående av fastighetsägare som driver utvecklingen mot energieffektiva system och produkter i lokalfastigheter.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Tillföra förnybar energi - Genom att producera förnybar energi minskar behovet av att tillföra energi till byggnaden från annan energikälla. Idag finns solfångare respektive solceller installerade i vårdfastigheterna. Installation av solceller har identifierats som det mest kostnadseffektiva alternativet för att producera fastighetsnära förnybar energiproduktion.

Välja bra energikälla - Valet av energikälla sker på olika nivåer, såsom att välja eluppvärmning eller fjärrvärme. Generellt ska exergibegreppet beaktas och ökad belastning av elnätet försöka undvikas. Samtidigt ska varje energikällas klimatpåverkan analyseras och värderas. Vid nytecknande av energiavtal ska det miljömässigt mest fördelaktiga alternativet beaktas. Som exempel har Locum idag elavtal med märkningen "Bra miljöval" som omfattar alla fastigheter. Under 2024 utreds möjligheten att teckna fjärrvärmeavtal med lägre koldioxidutsläpp.

2.2.1 Fastighetsenergi

Både fastighets- och verksamhetsenergi ingår i målsättning och utfall för Locums energianvändning. Av naturliga skäl har bolaget dock störst rådighet över att påverka användningen av fastighetsenergin. En betydande del av den energi som används i vårdfastigheterna är dock verksamhetsenergi.

För att nå målet om 6 % minskad energianvändning behöver både verksamheterna och fastigheterna effektivisera respektive energianvändning. Locum arbetar systematiskt med att minska energianvändningen och upprättar årligen objektspecifika energiplaner utifrån den övergripande målnivån. Energiplanen beskriver fastighetens energimål, historiska utfall, prognos och åtgärder för att nå målet. Fastigheterna har specifika energimål och åtgärder då fastighetsbeståndet och verksamheten i fastigheterna inte är homogen. Mål för respektive fastighet följs löpande upp en gång per månad i Locums förvaltningsrapport. Energiplanerna för respektive fastighetsobjekt revideras årsvis.

Exempel på åtgärder som finns med i energiplanerna och som bidrar till minskad användning av energi i fastighetsobjekten är driftoptimering, olika åtgärder i tekniska system såsom byte till energieffektiva fläktar och pumpar, byte av hela ventilationsaggregat eller system, byte till effektivare kylmaskiner och värmepumpar, utbyte och smart styrning av belysning, installation av zonspjäll för ventilation och annan behovsanpassning m.m. Ombyggnation och tomställningar bidrar också till minskad energianvändning.

Aktiviteter som ökar energianvändningen är nybyggnation, förtätning av teknisk utrustning i verksamheten, avyttring samt ökad användning av kyla. Som exempel förväntas energianvändningen öka när byggnader som innehåller mindre teknikintensiv verksamhet än genomsnittet för Locums bestånd avyttras. Det innebär att försäljning av dessa fastigheter kommer ge en ökad genomsnittlig energianvändning per kvadratmeter i det sammanvägda nyckeltalet. Ett annat exempel är att behov av kyla ökar i fastighetsbeståndet t.ex. på grund av högre krav på komfort och fler värmealstrande tekniska installationer vilket bidrar till att energianvändningen ökar. Klimatförändringarna riskerar också att leda till en ökad kyl användning i takt med att somrarna blir allt varmare och fuktigare.

2.2.2 Verksamhetsenergi

En betydande utmaning i arbetet med att minska energianvändningen ligger i att sjukvården blir alltmer teknikintensiv och verksamhetsenergin utgör därmed en ännu större andel av den totala energianvändningen i sjukvårdsfastigheterna. Detta syns tydligt i de nya byggnaderna

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

som tagits i drift, där verksamhetsenergin står för mer än hälften av byggnadernas energianvändning, då vi ser en ökande trend både gällande el- och kylanvändning. Bolaget arbetar med att effektivisera användningen av verksamhetsenergin ur flera olika perspektiv tillsammans med hyresgästerna, såsom informationsspridning, tillhandahållande av verktyg, samverkan, tydliggörande av verksamhetsenergens inverkan och rena tekniska åtgärder.

2.3 Cirkulära flöden

En byggnad kräver stora mängder material och genom att beakta hela livscykeln – från byggmaterialens råvaruutvinning, under nybyggnation, förvaltning och ombyggnation till rivning- och avfallsfasen, ges förutsättningar för en effektiv resursanvändning. Både bygg- och det långsiktiga förvaltningsperspektivet tas hänsyn till när Locum gör ändringar i fastigheterna. Detta främjar hållbar materialanvändning, begränsar uppkomsten av avfall och således även klimatpåverkan. Samverkan samt att beakta den totala mängden krav som ställs på en vårdfastighet är framgångsfaktorer för att sträva mot cirkulära flöden.

2.3.1 Material och produkter

Locum genomför löpande en stor mängd byggprojekt varför det utgör en betydande del av bolagets miljö- och klimatpåverkan. För att minimera negativ påverkan på miljö och hälsa, bidra till sund inomhusmiljö samt möjliggöra framtida återanvändning, ställs krav på de material och produkter som används och byggs in. Produkter och dess innehåll kontrolleras, bedöms och dokumenteras med syftet att kunna identifiera innehåll av ämnen som i framtiden påvisas ge hälso- och miljöskadliga effekter. Systemet som används för att göra bedömningen är Byggvarubedömningen (BVB), där material och produkter bedöms utifrån kemiskt innehåll och fastställda livscykelkriterier. En produkt får godkänt på ämnesinnehåll om den inte innehåller miljö- och hälsoskadliga ämnen som överskrider givna gränsvärden. På så sätt främjas en hälsosam inomhusmiljö för de som vistas i Locums lokaler. Genom att även ställa krav på att produkter och material ska vara godkända ur livscykelsynpunkt, säkerställs bland annat att emissioner är låga och att avfallshantering inte bidrar till negativ miljöpåverkan. Uppföljning av samtliga material och produkter som registreras i BVB sker löpande.

BVB används även för att följa upp delar av Locums arbete med klimatpåverkan från byggprocessen. Tillverkning av byggmaterial står för 80 % av byggprocessens klimatpåverkan³ och det är i sin tur stål och cement i stomme och grund som utgör huvuddelen. Bolaget är i ett skede där främst ombyggnationer genomförs där dessa materialgrupper inte används i lika stor utsträckning. Arbetet för att bidra till minskad klimatpåverkan utifrån Locums förutsättningar har därför utvärderats. De material och produkter som främst används i ombyggnationsprojekt har relativt sett låg tillgång till miljövarudeklarationer, vilket är ett underlag som bland annat redovisar klimatpåverkan vid framtagande av produkten. För att kunna göra medvetna klimatreducerande material- och produktval behöver miljövarudeklarationer öka i antal, se Locums målsättning i tabell 2. I dagsläget nås inte målet, vilket bedöms bero på att ett stort antal materialgrupper fortfarande saknar

³ Fossilfritt Sverige, Färdplan för fossilfrikonkurrenskraft mars 2018 – Bygg- och anläggningssektorn och IVL Svenska Miljöinstitutet, Byggandets klimatpåverkan – Livscykelberäkning av klimatpåverkan och energianvändning för ett nyproducerat energieffektivt flerbostadshus i betong. Rapport nr B2217, 2015.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

miljövarudeklarationer. Tillgången förväntas dock öka i och med det nya lagkravet på klimatdeklarationer och kommande skärpningar av kravet.

Tabell 2. Utfall och målsättning för andel miljövarudeklarationer i Locums byggprojekt.

År	Målsättning 2023	Utfall T1 2023	Målsättning 2024
Andel miljövarudeklarationer (%)	10	7	10

Klimatpåverkan är än större i nybyggnationer och omfattande ombyggnationer jämfört med mindre ombyggnationer, varför Locum beslutat att ställa ytterligare klimatreducerande krav i projekt över 100 miljoner som ska certifieras enligt Miljöbyggnad.

Vidare ska kemiska produkter som används i driftentreprenaderna registreras, inventeras och årligen rapporteras till Locum. Dessa steg görs i verktyget KLARA där ingående ämnen i produkterna kontrolleras mot regionens utfasningslistor för kemiska produkter och varor. Ett nytt system för hantering av kemikalier som är mer anpassat för Locums verksamhet kommer att utvärderas under 2024.

2.3.2 Avfall

Locum främjar en resurseffektiv avfallshantering genom att beakta avfallsmängder innan de uppstått, möjliggöra sortering samt föra en löpande dialog med hyresgäster, entreprenörer och avfallsleverantörer. För att åstadkomma en resurseffektiv avfallshantering arbetar Locum i enlighet med avfallstrappan, se figur 4.



Figur 4. Avfallstrappan. Strategi för att arbeta med material, produkter och avfall.

Förebygga – Att arbeta förebyggande med avfall innefattar bland annat att hitta alternativ till rivning och ombyggnation samt att projektera effektivt, exempelvis genom att använda BIM-modeller och standardiserade lösningar. Det innebär även att inte köpa in eller använda mer bygg- och förvaltningsprodukter än vad som behövs, samt att använda det minst hälso- och miljöfarliga alternativet på marknaden. Andra avfallsreducerande åtgärder är inventeringar i projektens tidiga skeden och kontinuerlig uppföljning av byggavfall under projektens gång.

Återanvända – Återanvändning i Locums byggprojekt främjas bland annat av inventeringar och genom att dokumentera produkter i BVB, vilket gör information om ämnesinnehåll tillgänglig även i förvaltningskedet. För att möjliggöra återanvändning av överblivet material och utrustning mellan sjukhusen används återanvändningsappen Locum Market.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Driftentreprenörer bidrar till återanvändning genom att spara material som kan användas igen när rätt förutsättningar finns. Det kan handla om tillgång till utrymme för mellanlagring, att materialet inte innehåller farliga ämnen samt att det finns avsättning för materialet.

Materialåtervinna – Avfall sorteras på plats för att främja materialåtervinning så att så lite som möjligt ska gå till förbränning eller deponi.

Energiutvinna – Avfall som inte går att materialåtervinna skickas till förbränning. Genom att förbränna avfall i kraftvärmeverk tas energin som är lagrad i avfallet tillvara.

Deponera – Den del av avfallet som varken går att materialåtervinna eller energiutvinna slutförvaras på en avfallsanläggning.

Nationella mätningar gjorda senast 2018 visade ett resultat om 52 % materialåtervinning⁴ varför ett prioriterat område är att delning av resurser och materialåtervinning ökar. Locums materialåtervinningsgrad för byggavfall har varierat runt 50 % de senaste åren, vilket indikerar att EUs återvinningsmål om 70 % materialåtervinning är mycket utmanande. Locums målsättning är därför att i dagsläget uppnå en materialåtervinningsgrad på 55 %, med avsikten att stegvis öka kravet, se tabell 3. Ett flertal uppföljningar har gjorts sedan målet implementerades 2022 och dessa har visat på gott resultat, vilket motiverar en höjning av målet för 2024. Målsättningen går från 50 % till 55 % materialåtervinningsgrad. Locums avfallsfraktioner från byggprocessen utgörs till stor del av gips, trä, mineraliska massor och metall. För att öka materialåtervinningsgraden framöver behöver främst mängden trä minska. Utöver målsättningen om materialåtervinningsgrad ställs krav på att sortering ska ske i enlighet med Byggföretagens resurs- och avfallsriktlinjer vid byggande och rivning.

Tabell 3. Utfall och målsättning för materialåtervinning i Locums byggprojekt.

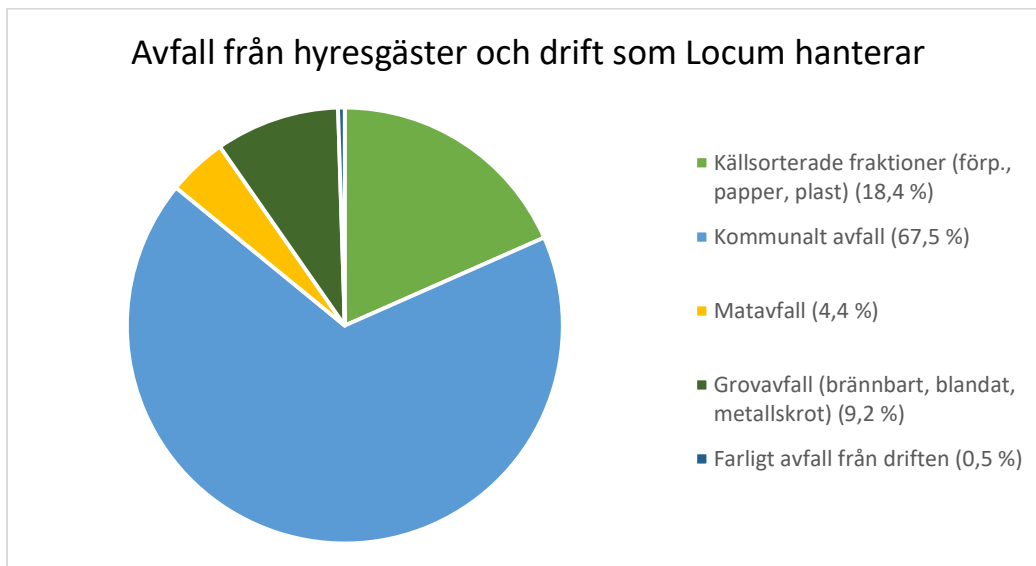
År	Målsättning 2023	Utfall T2 2023	Målsättning 2024
Materialåtervinningsgrad (%)	50	59	55

Mängden byggavfall är mer omfattande i större byggprojekt jämfört med mindre byggprojekt varför det ställs ytterligare krav för avfall i dessa projekt. Byggprojekt som certifieras enligt Miljöbyggnad 3.0 eller senare versioner omfattas av målet att begränsa avfallet till 55 kg/m² BTA.

Vidare arbetar Locum tillsammans med hyresgäster och entreprenörer för att hanteringen av drift- och verksamhetsavfall från sjukhusen ska fungera så smidigt som möjligt. Från de verksamheter som bedrivs i Locums lokaler uppstår många slags avfall, se figur 5.

⁴ Naturvårdsverket, Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges nationella miljömål 2021, rapport 6968, mars 2021.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------



Figur 5. Uppkommit avfall från verksamheterna och driften i vårdfastigheterna under 2022.

En löpande dialog och uppföljning säkerställer en fungerande och flexibel avfallshantering som minimerar påverkan på miljö och hälsa. Locum möjliggör för verksamheterna att källsortera sitt avfall genom att tillhandahålla bl.a. kärl, dekaler och information om sorteringsrutiner. Den 1 januari 2024 blir det enligt Avfallsförordningen obligatoriskt att sortera ut matavfall. Locum arbetar med att möjliggöra och implementera insamlingen i dialog med hyresgästerna. För fastigheter inom Stockholms kommun har matavfallsinsamling redan implementerats då staden krävde det från och med 2023. Ytterligare en fraktion som kommer framöver är insamling av textilier för återvinning. Det kravet träder i kraft den 1 januari 2025.

2.4 Effektiva transporter och resor

Transportsektorn utgör en betydande del av de nationella utsläppen varför Locum arbetar med att effektivisera och ställa krav inom området.

2.4.1 Transporter och arbetsmaskiner

För att begränsa klimatpåverkan från transporter ställer Locum krav på förnybara drivmedel i samband med omfattande byggprojekt samt i avtal som berör avfallshantering i vårdfastigheterna. Vidare ska fordonsförteckningar finnas där information om Euroklass, bränsle samt typ av hydraulolja tillhandahållas av entreprenörerna. I större byggprojekt finns möjligheter att även arbeta med effektiviserande åtgärder, såsom just in time-leveranser av byggmaterial.

2.4.2 Laddinfrastruktur

Ett utökad fokus har lagts på att öka antalet laddplatser för eldrivna fordon på sjukhusområdena för att minska klimatpåverkan från personal och besökares transporter. Under 2024 är målsättningen att utöka med ytterligare 100 platser.

2.4.3 Resor

Locum underlättar för hyresgästerna att transportera sig med cykel genom att ge årlig cykelservice på sjukhusområdena och förbättrade cykelparkeringar.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

3 Resilienta vårdfastigheter

Ett sjukhus är en komplex fastighet där det finns många tekniska system som måste fungera dygnet runt. Regionens sjukhus räknas som samhällsviktig verksamhet och är en del av totalförsvaret varför det inte enbart handlar om hur vården ska bedrivas utan också om fastigheternas robusthet. Vidare ska alla patienter, besökare och personal uppleva att vårdfastigheterna och deras omgivande utemiljöer skapar förutsättningar för en god arbetsmiljö, är tillgängliga, trygga och hälsofrämjande. I miljöplanen framgår Locums arbete med gröna investeringar, klimatanpassning och biologisk mångfald.

3.1 Gröna investeringar

Gröna investeringar kommer bli allt mer aktuellt i framtiden i och med de satsningar som görs inom bland annat EU:s gröna giv⁵. För Locums del har gröna investeringar inneburit att genomföra byggprojekt där höga hållbarhetskrav ställts på byggnadens prestanda.

3.1.1 Miljöbyggnad

Locum certifierar större byggprojekt enligt Miljöbyggnad, ett certifieringssystem som omfattar områdena energi, inomhusmiljö och material. Genom att certifiera och efter färdigställande verifiera större byggprojekt driver Locum arbetet med att skapa hållbara fastigheter. Samtidigt erhålls en opartisk kvalitetssäkring som säkerställer en hög energi-, inomhusmiljö- och miljöprestanda.

Under slutet av 2022 publicerades Miljöbyggnad 4.0 och från och med 2024 blir det tvingande att följa den nya manualen vid en certifiering. En utredning huruvida Miljöbyggnad 4.0 kan appliceras på vårdbyggnader pågår därför. Flera ändringar har gjorts jämfört med tidigare manual där ett mer omfattande perspektiv på robusthet och hela fastighetens livscykel framgår, med en koppling till kraven i EU-taxonomin. Liksom tidigare manualer utgår vissa av Miljöbyggnadsindikatorerna från Boverkets byggregler (BBR), vilket innebär att skärpningar av dessa lagkrav får följd effekter gällande vad som krävs för att uppnå de högre betygsnivåerna, något som behöver beaktas inför beslut om Miljöbyggnad 4.0.

I dagsläget har Locum nedan byggprojekt i olika skeden i Miljöbyggnadsprocessen, se tabell 4.

Tabell 4. Locums aktiva Miljöbyggnadsprojekt och status.

Förvaltningsområde och byggnad	Manual	Målnivå ⁶	Status
Danderyds sjukhus, Ny vårdbyggnad	3.0	Silver	Certifierat enligt Silver 2022
Huddinge sjukhusområde, Ny byggnad för operation, intervention och röntgen	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2019
Sollentuna sjukhus, Ombyggnad av vårdavdelningar, specialistcentra och entré	2.2	Silver	Certifierat enligt Guld 2017

⁵ Finansiering och den gröna given, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/finance-and-green-deal_sv, 2023-11-21.

⁶ Locums målsättning är att certifiera relevanta nybyggnationer och större ombyggnationer enligt Miljöbyggnad 3.0 eller senare versioner. Totalbetyg Silver ska nås för nybyggnationer. Utöver detta ska Guld uppnås för indikator Energianvändning och Silver för indikator Stommen och grundens klimatpåverkan.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Förvaltningsområde och byggnad	Manual	Målnivå ⁶	Status
Södersjukhuset, Ny behandlingsbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2018
Södersjukhuset, Ny vårdbyggnad	2.2	Guld	Certifierat enligt Guld 2018

I de byggprojekt som tidigare certifierats enligt Miljöbyggnad 2.2 pågår ett verifieringsarbete som innebär att kontroll och mätningar görs av de krav som ställts i projektet. I slutskedet av verifieringen, där de flesta Miljöbyggnadsprojekten befinner sig, ligger fokus på att sammanställa mätvärden från energianvändningen och resultaten från inomhusmiljöenkäten.

Erfarenheter visar att det finns utmaningar inom energiområdet när byggnaderna tagits i drift, främst avseende möjligheten att följa upp fördelningen av fastighets- och verksamhetsenergi och avvikelser i uppmätta energivärden jämfört med tidigare beräkningar. Att tydligt följa upp och kvalitetssäkra arbetet i kombination med optimeringar har dock lett till att resultatet i de flesta fall landat i nivå med förväntade värden. Vidare har det varit svårt att nå en hög svarsfrekvens på enkäten som följer upp brukarnas upplevelse av inomhusmiljön. Att ha bra framförhållning och en tydlig dialog med kunderna har underlättat arbetet under tidigare verifieringar.

Sedan tidigare har Locum verifierat fem nybyggnationer. För att behålla den slutgiltiga certifieringen ska eventuella ändringar av byggnaderna även följa Miljöbyggnadsmanualen, vilket behöver beaktas i kravställningen i de fall byggprojekt ska genomföras i redan verifierade byggnader.

3.1.2 Gröna obligationer

Region Stockholm har sedan 2014 gett ut gröna obligationer till hållbara projekt inom regionen. Gröna obligationer innebär att investerare finansierar hållbara projekt. Projekten Nya Södertälje sjukhus, O-huset på Huddinge sjukhus, byggnad 70 och 72 på Södersjukhuset samt byggnad 52 på Danderyds sjukhus är projekt finansierade av den gröna obligationen. Dessa är intressanta för investerarna utifrån att Miljöbyggnad används samt på grund av byggnadernas storlek. Inom Region Stockholm löper lånen över cirka tre år där investerarna hålls uppdaterade om projektets utveckling i ett investerarbrev som ges ut en gång per år.

I januari 2022 lanserade regionen ett nytt ramverk för gröna obligationer där EU-taxonoms miljömål är inarbetade. Under 2023 tillkom ytterligare en vägledning med fokus på krav för social hållbarhet. Taxonomin är ett verktyg för att klassificera hur väl ekonomiska investeringar är hållbara. Locum håller på att identifiera vilka av bolagets processer och verifierat som svarar upp mot ramverkets krav och om det krävs ytterligare åtgärder i byggprojekten för att klara kraven.

3.2 Klimatanpassning

Klimatanpassningsåtgärder behöver genomföras då vi redan nu ser konsekvenser av ett förändrat klimat. Detta innebär nya utmaningar, hänsynstagande och en förändrad riskbild för Locum. Det handlar bland annat om extremväder som exempelvis värmeböljor och skyfall, men också förändringar i den miljön som tekniska system verkar i och ändrade förutsättningar i leveranssäkerheten av kritiska beroenden. Locum genomför övergripande klimat-, risk-, och sårbarhetsanalyser (KRSA) där många av de identifierade riskerna kan härledas till ett

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

förändrat klimat. KRSA visar att även om Locum vidtar tekniska och organisatoriska åtgärder så är riskbilden beroende av hur samhället i övrigt fungerar samt hur teknisk infrastruktur och system är dimensionerade utanför sjukhusens fastighetsgräns.

Gemensamt för klimatrelaterade händelser är att de ofta har en geografisk spridning över flera vårdfastigheter vilket ger en svårhanterad riskbild med omfattande konsekvenser. Med hjälp av bolagets fortlöpande riskhantering och kontinuitetsplaner kan konsekvenser begränsas och återgången till normalläge ske snabbt.

Förutom att möta de risker som ett förändrat klimat medför handlar också en del av klimatanpassning att ställa om till en mer hållbar fastighetsdrift, vilket kan medföra en förändrad riskbild då ny teknik installeras i fastigheterna. Den teknikutveckling som just nu pågår i samhället ligger före regelverken vilket innebär att ett stort ansvar läggs på Locum att värdera nytta och risk med den nya tekniken, något som görs fortlöpande inom verksamheterna. Ytterligare åtgärder för att klimatanpassa fastigheterna kan vara att prioritera åtgärder i den yttre miljön, exempelvis genom bevarande av och tillgång till gröna ytor.

3.3 Läkande utemiljöer och biologisk mångfald

Nybyggnad och även modernisering av befintliga vårdfastigheter sker inom ett fastslaget detaljplaneområde, ofta innebärande en förtätning jämfört med tidigare. Planering för att bevara gröna ytor görs i respektive sjukhus fastighetsutvecklingsplan (FUP). Dessa stödjer målsättningen om långsiktigt hållbara vårdfastigheter och som ser till både mark, byggnader och teknisk infrastruktur.

De fastighetsutvecklingsplaner som nyligen färdigställts redovisar hur gröna yttre miljöer kan utvecklas med avseende på de offentliga gröna rummen där sjukhuset möter omgivningen och läkande aspekter av grön miljö i anslutning till vården. I den löpande förvaltningen ska åtgärder för att främja biologisk mångfald prioriteras när exempelvis växtlighet behöver bytas ut, likaså hanteras detta i byggprojekt som berör utomhusmiljön där ekosystemtjänster integreras. Bland annat utformas utemiljön med hänsyn till dagvattenhantering, artrikedom och biologisk mångfald samt att det finns tillgång till platser för kontemplation och samtal i syfte att främja mentalt välbefinnande. Genom att planera för samspelet med naturen kan exempelvis ett behagligare klimat främjas då träd och buskar erbjuder skugga och renare luft.

Program för teknisk standard (PTS) är ett nationellt nätverk där anslutna regioner samverkar kring standarder för att åstadkomma vårdlokaler med rätt funktion och kvalitet. Samverkan sker även med forskningsrelaterade utvecklingsprojekt för att fånga de senaste trenderna och utveckla vårdbyggandet i Sverige. Inom PTS finns ett råd med fokus på utemiljö, som under 2023 tagit fram ett förslag på riktlinje för området. En översyn av riktlinjen och huruvida den kan appliceras inom Locum ska göras. Utöver det har Region Stockholm tagit fram en vägledning för hur verksamheter inom regionen kan arbeta med ekosystemtjänster.

4 Inkluderande arbetsätt

På Locums arbetsplats är jämlikhet, jämställdhet och mångfald viktiga frågor där bolaget arbetar förebyggande mot diskriminering och trakasserier genom kommunikation och utbildning. Målet är att möta varje människa med respekt och ta vara på den kunskap som

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

varje individ bidrar med. Locums arbete präglas av hög affärsmässig etik där bolaget verkar för att förebygga oegentligheter och korruption samt givande och tagande av muta. Detta speglar också arbetet tillsammans med leverantörerna där krav ställs om bland annat mänskliga rättigheter, antikorruption och anständiga arbetsvillkor för att sedan följa upp kraven systematiskt. I miljöplanen framgår Locums arbete med hållbara leverantörskedjor.

4.1 God affärsetik

God affärsetik är grundläggande för relationen med Locums leverantörer. På så sätt upprätthålls ett professionellt förtroende samtidigt som hållbara affärer gynnas.

4.1.1 Hållbara leverantörskedjor

I syfte att främja hållbara leverantörskedjor avseende sociala risker ställs krav på arbetsrättsliga villkor i upphandlingar. Leverantörer som antas i en upphandling ska exempelvis följa villkor avseende en lägsta lön, minsta semesterrätt och maximal arbetstid. Ansvar för sunda arbetsvillkor ska också föras vidare till underliggande led om sådana förekommer. I samband med upphandlingars genomförande kontrolleras alltid att de leverantörer som antas betalar lagstadgade skatter och avgifter, att de har en tillräcklig ekonomisk kapacitet samt att de utfäster att de inte är dömda för brott. I samtliga upphandlingar kravställer även Locum att leverantörerna ska följa Region Stockholms uppförandekod för leverantörer. Den bygger bland annat på ILOs kärnkonventioner, FNs mänskliga rättigheter och Barnkonventionen. En uppdaterad version av uppförandekoden förväntas träda i kraft 2024.

Locum har en viktig roll i värdekedjan som beställare av tjänster och varor inom bygg- och fastighetsbranschen. Många byggvaror tillverkas i komplexa leveranskedjor i länder där det finns betydande hållbarhetsrisker när det gäller mänskliga rättigheter, arbetares rättigheter, miljöskydd och affärsetik. För att få kunskap om hur bolaget ska bemöta dessa frågor i högre grad framöver har en riskbedömning genomförts inom området. Fortsatt vidareutveckling av det systematiska uppföljningsarbetet pågår.

Locum arbetar med att genomföra bolagsövergripande uppföljningar av hållbar leverantörskedja, med fokus på leverantörers efterlevnad av uppförandekoden samt arbetsrättsliga villkor.

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

5 Sammanställning och ansvarsfördelning av mål

Mål i regionens budget 2024	Uppdrag och indikatorer i Locum och FSNs verksamhetsplaner 2024	Mål i Locums miljöplan	Ansvarig avdelning	Redovisning	Uppföljningsfrekvens
Region Stockholm är ekologiskt hållbar och klimatneutral till år 2035.	Analysera och vidta effektiviserande och besparande åtgärder för att minska Region Stockholms totala konsumtion av energi i dess fastigheter och anläggningar.	Minskad energianvändning med 6 % till 2024 jämfört med 2019.	Förvaltning	- Köpt energi för värme, kyla och elektricitet, MWh. - Energiintensitet, kWh/m ² A _{temp} .	Månadsvis
	Utreda möjligheten till medfinansiering för ökad tillgång av laddplatser vid Region Stockholms parkeringsplatser.	Målsättningen för 2024 är att utöka med ytterligare ca 100 laddplatser.	Förvaltning	Antal laddplatser.	Delår- och årsvis
	Region Stockholms konsumtionsbaserade klimatpåverkan ska minska med 11 % 2024 för fem prioriterade områden.	Minst 10 % av de material och produkter som byggs in ska ha en godkänd miljövarudeklaration som underlag. Klimatreducerande åtgärder ska identifieras och genomföras i Miljöbyggnadsprojekt. Arbeta systematiskt med att minska klimatpåverkan från fem prioriterade områden.	Projekt	Andel miljövarudeklarationer registrerade i Locums byggprojekt i BVB. Genomförda åtgärder för att minska klimatpåverkan i byggprojekt. Minskingsåtgärder för fem prioriterade områden.	Tertialvis
	Nämnden/bolaget har genomfört åtgärder för att öka livslängd och	Materialåtervinningsgraden i Locums byggprojekt ska uppgå till 55 % år 2024.		Materialåtervinningsgrad av det icke farliga byggavfallet.	

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------

Mål i regionens budget 2024	Uppdrag och indikatorer i Locum och FSNs verksamhetsplaner 2024	Mål i Locums miljöplan	Ansvarig avdelning	Redovisning	Uppföljningsfrekvens
	materialåtervinning av produkt- och materialflöden.	För byggprojekt som ska certifieras enligt Miljöbyggnad är målsättningen att begränsa byggavfallet till 55 kg/m ² BTA.		Mängd byggavfall per Miljöbyggnadsprojekt.	
		Arbeta systematiskt med återbruk.		Genomförda åtgärder för att öka återbruk.	
	Andel genomförda upphandlingar med relevanta hållbarhetskrav ska vara 95 % 2024.	Ställa relevanta hållbarhetskrav i upphandlingar.	Affärsstöd	Andel genomförda upphandlingar med relevanta hållbarhetskrav.	Tertialvis
Region Stockholm har en socialt hållbar utveckling.	Nämnden/bolaget har utifrån sitt uppdrag arbetat systematiskt med social hållbarhet.	Genomföra uppföljningar av hållbar leverantörskedja.	Affärsstöd	Genomförda uppföljningar av hållbar leverantörskedja.	Tertialvis

Processägare Direktör Affärsstöd	Processledare/Uppdateringsansvarig Hållbarhetschef/Hållbarhetssamordnare	Kvalitetssamordnare Kvalitetschef	Skapat 2016-11-24	Senast ändrat 2023-12-05	Godkänt 2023-12-05
-------------------------------------	---	--------------------------------------	----------------------	-----------------------------	-----------------------